

Motion till riksdagen 2019/20:3475

av Adam Marttinen m.fl. (SD)

med anledning av prop. 2019/20:64 Hemlig dataavläsning

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om platskrav och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om undantag för vissa platser och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om hemlig dataavläsning i inhämtningsfallsfallen och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om territorialitetsprincipen och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Det föreslagna hemliga tvångsmedlet, hemlig dataavläsning, är ett svar på den tekniska utveckling som under senare tid undergrävt effektiviteten hos de tidigare hemliga tvångsmedlen som regleras i rättegångsbalkens 27 kapitel. Tvångsmedlet föreslås i stort utgå från de ramar som gäller för motsvarande tvångsmedel och bör därmed följa den proportionella avvägning som tidigare har gjorts mellan intresset av brottsbekämpning å ena sidan och den personliga integriteten å andra sidan. I vissa fall finns det dock fog att tillse en utveckling, för att det föreslagna hemliga tvångsmedlet ska kunna nyttjas effektivt utifrån de säregna förutsättningar som hemlig dataavläsning innehar.

Platskrav

Både Säkerhetspolisen och Polismyndigheten har i sina remissvar konstaterat att den konstruktion som följt tidigare tvångsmedel gällande huruvida tillstånd till hemlig dataavläsning för att ta del av kameraövervaknings- och rumsavlyssningsuppgifter inte tillräckligt beaktar de förutsättningar som det nya tvångsmedlet innebär. Även Svea

Hovrätt noterar problematiken när hemlig dataavläsning sker genom en mobiltelefon, som av sin natur ofta är i rörelse. Regeringen hänvisar i sin motivering till den bedömning som gjordes när hemlig kameraövervakning infördes, i proposition 1995/96:85. I avsnitt 7.4 behandlas platskravet, och de argument som regeringen i nuvarande proposition vidimerar bör föranleda en diskussion. De principer som där berörs är ändamålsprincipen, behovsprincipen och proportionalitetsprincipen. I denna aspekt är det främst proportionalitetsprincipen som synes föranleda regeringens ställningstagande. Principen bör visserligen alltså nyttjas, men det bör noteras att de tillämpande myndigheterna ser den nuvarande tillämpningen av principen som ett klart försvårande av användandet av hemlig dataavläsning. Säkerhetspolisen i synnerhet noterar att det rör sig om en ”stor brist”.

Det är vidare värt att notera att de praktiska hinder som regeringen hänvisar till, i den nuvarande propositionen till den dåvarande, torde anses helt eller i vart fall till del inaktuella på grund av det föreslagna tvångsmedlets natur.

Det finns således starka skäl att åter utreda frågan om platskrav, med hänvisning till teknikens utveckling och de svårigheter gällande tillämpning som de brottsbekämpande myndigheterna anfört.

Undantag för vissa platser

Regeringen föreslår i propositionen att vissa platser, av sin natur, bör föranleda ett förbud mot att tillåta hemlig dataavläsning för system som stadigvarande används eller är särskilt avsedda att användas där. Säkerhetspolisen har återkommande noterat hot från den våldsbejakande islamistiska miljön, vilket nyligen visade sig vid tillämpningen av lagen om särskild utlänningskontroll gällande flera imamer. Det finns således skäl att anta att det i vissa fall kan finnas behov av hemliga tvångsmedel på sådana platser som innefattas av detta förbud. Detta torde anses inskränka den personliga integriteten i större utsträckning än vissa andra platser men kan i vissa fall anses motiverat utifrån den särskilda hotbilden i det enskilda fallet.

Således bör den tredje punkten om undantag för avläsningsbara informationssystem som brukas av präster inom trossamfund eller av motsvarande ställning inom sådana samfund och gällande sådan verksamhet strykas, i den mån detta kan motiveras av proportionalitetsprincipen. Detta bör ges regeringen till känna.

Hemlig dataavläsning i inhämtningslagsfallen

Regeringen föreslår, till skillnad från både Säkerhetspolisen och Polismyndigheten att rekvisitet synnerliga skäl bör tillämpas vid hemlig dataavläsning i inhämtningslagsfallen, till skillnad mot nu gällande ordning där rekvisitet är särskilda skäl. Regeringen hänvisar till utredningen och uttrycker att ändringen främst föranleds av harmoniseringsskäl då synnerliga skäl tillämpas i övriga fall gällande hemlig dataavläsning. Harmonisering torde vanligtvis vara önskvärt men kan inte när det gäller dessa frågor anses vara ett avgörande skäl till ett ställningstagande som de primära brottsbekämpande myndigheterna anser är olämpligt. Det bör således utredas huruvida särskilda eller synnerliga skäl bör gälla, både gällande inhämtningslagsfallen och hemlig dataavläsning i allmänhet. Detta bör ges regeringen till känna.

Territorialitetsprincipen

På grund av den teknologiska utvecklingen av molnbaserade data och tillgången till dessa data genom vardagliga ting så träder återigen den institutionella senfärdigheten in. Regeringen hänvisar i propositionen genomgående till tidigare ställningstaganden, vilket vanligtvis är berömvärt men i detta fallet faller på sin orimlighet. En viss nyansering då tekniken utvecklas är behövlig, och även gällande exekutiv jurisdiktion så krävs förändringar om nyttan med det föreslagna hemliga tvångsmedlet ska infinna sig. Det finns därför klara skäl att genom lagstiftning klargöra hur territorialitetsprincipen ska tillämpas i detta fall. Den passivitet som uttrycks i propositionen bör inte bli normativ, och detta bör ges regeringen till känna.

Adam Marttinen (SD)

Katja Nyberg (SD)

Bo Broman (SD)